ननुप्रवाहनित्यस्यवियदादेःकुतोविनाशइत्याशंक्याह एतस्येति एतस्यभूतसंघस्यआद्याप्रवृत्तिःप्रथमसर्गःप्रधानान्मायाशबलादव्याकृतादेव तदनंतरंमिथुनाद्बीजांकुरन्यायेनव्यक्तिमभिव्यक्ति अविशेषात् विशेषाःपंचमहाभूतानितदन्येअविशेषाःपंचतन्मात्राणिएकादशेंद्रियाणिअहंकारश्च जात्यभिप्रायमेकवचनं द्वितीयाप्रवृत्तिस्तुमिथुनादभिव्यक्तिंनियच्छतिनियमयतिनपुनर्यादृच्छिकीसृष्टिरित्यर्थः एवं चयथाघटशरावोदंचनादीनांविशेषाणामविशेषोमृन्मात्रंएवंवियदादिविशेषाणामप्यस्यविशेषःप्रधानमितिनप्रवाहनित्यत्वंसृष्टेरितिभावः ॥ २५ ॥ प्रकृतिंप्रलयकालेभ्येति विरक्तस्तुज्ञानवान्प्रकृतिबाधेनात्मज्ञानवान्भवति मुच्यतइत्यर्थः ॥ २६ ॥ इतिशांति॰मोक्ष॰नै॰भा॰पंचाधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २०५ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ धर्मादुत्कृष्यतेश्रेयइत्युक्तंव्याकुर्वन्नुक्तमर्थमुपसंहरति यदातैःपंचभिःपंचेत्यादिनाऽध्यायेन पंचभिःशब्दादिभिःस्वविषयैःसहपंचेंद्रियाणिमनसाकारणेनापिसहयुक्तानिनिगृहीतानि मनसेत्यत्रैवबुद्धेरपिग्रहणं श्रुतिश्च यदापंचावतिष्ठंतेज्ञानानि

एतस्याद्याप्रवृत्तिस्तुप्रधानात्संप्रवर्तते॥ द्वितीयामिथुनव्यक्तिमविशेषान्नियच्छति २५॥ धर्मादुत्कृष्यतेश्रेयस्तथाऽश्रेयोप्यधर्मतः॥ रागवान्प्रकृतिंत्येतिविरक्तोज्ञानवान्भवेत्॥ २६॥ इतिश्रीमहाभारतेशांति॰मोक्ष॰मनुबृहस्पतिसं॰पंचाधिकद्विशततमोऽध्यायः॥ २०५॥ ॥७॥ मनुरुवाच यदातैःपंचभिःपंचयुक्तानिमनसासह ॥ अथतद्वक्ष्यतेब्रह्ममणौसूत्रमिवार्पितं ॥ १ ॥ तदेवचयथासूत्रंसुवर्णेवर्ततेपुनः ॥ मुक्तास्वथप्रवालेषुमृन्मयेराजतेतथा॥ २॥ तद्वद्गोऽश्वमनुष्येषुतद्वद्धस्तिमृगादिषु ॥ तद्वत्कीटपतंगेषुप्रसक्तात्मास्वकर्मभिः ॥ ३ ॥ येनयेनशरीरेणयद्यत्कर्मकरोत्ययं ॥ तेनतेनशरीरेणतत्तत्फलमुपाश्नुते॥४॥यथात्वेकरसाभूमिरोषध्यर्थानुसारिणी॥ तथाकर्मानुगाबुद्धिरंतरात्मानुदर्शिनी ॥५॥ ज्ञानपूर्वाभवेल्लिप्सालिप्सापूर्वाभिसंधिता॥ अभिसंधिपूर्वकंकर्मकर्ममूलंततःफलं॥ ६॥ फलंकर्मात्मकंविद्यात्कर्मज्ञेयात्मकंतथा॥ ज्ञेयंज्ञानात्मकंविद्याज्ज्ञानंसदसदात्मकं॥ ७॥

मनसासह बुद्धिश्चनविचेष्टितामाहुःपरमांगतिमिति आत्मानात्मनोरत्यंतविविक्तत्वंमणिसूत्रदृष्टांतेनोक्तं ॥ १ ॥ ऐकात्म्यसिद्ध्यर्थमनेनैवदृष्टांतेनसर्वत्रात्मव्याप्तिमाह तदेवेति ॥ २ ॥ प्रसक्तात्माआसक्तचित्तः आसंगहेतुमाह स्वकर्मभिरिति ॥३॥ येनयेनपिच्येणदेवेनगांधर्वेणप्राजापत्येनवाप्राप्येणहेतुभूतेनयस्ययस्यदेहस्यप्राप्यर्थमित्यर्थः यद्यत्कर्मयज्ञादिकं ॥४॥ कर्मभेदाद्देहविशेषयोगेदृष्टांतमाह यथेति अंतरात्माअनुदर्शीसाक्षीयस्याःसातथासाक्षिप्रकाश्यापिप्राक्कर्मानुसारिण्येवबुद्धिर्भवतीत्यर्थः ॥५॥ ज्ञानपूर्वाबुद्धिपूर्वालिप्सारागःततोऽभिसंधिताअभिसंधिमत्त्वंअभिसंधिरितियावत् सचइदंसाधयेयमिति यत्नः ततःकर्मस्पंदःततःफलावाप्तिः ॥६॥ फलमिति अनेनक्रमेणतत्तद्देहप्राप्यादिरूपंफलंकर्मात्मकंकर्मप्रभवं कर्मतुज्ञेयात्मकंअहमर्थोद्भवं अहमर्थोपिज्ञानात्माजीवरूपःसोपिसदसदात्माचिज्जडरूपः ॥७॥

Digitized by Google